

DONOR

ORIENTERING TIL BLODDONORERNE

NR. 66 MARTS 2002

NYT

Nye donorkorps på Færøerne
Ministerens hjertesag
Hvad er aferese?

En hjertesag

Frivillig og ubetalt bloddonation

De fleste mennesker giver og modtager kun gaver på nogle ganske få mærkedage om året. Det er typisk i forbindelse med fødselsdage og i Julen. Som minister med ansvaret for sundhedsområdet forholder det sig anderledes. Her "strømmer" det så at sige ind med gaver fra alle egne af landet hele året. Nemlig bloddonorerers generøse, livgivende gave.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige jer alle TAK for gaven.

Den danske donorsag hviler grundlæggende på det forhold, at bloddonorerne frivilligt og gratis giver deres blod til medmennesker med behov herfor. Princippet om frivillig og ubetalt donation er ikke blot et meget smukt og etisk rigtigt princip, men samtidigt også yderst fornuftigt af sundhedsfaglige grunde. Det er nemlig gennem dette princip, at vi sikrer sundhedsvæsenet det bedste "grundstof" til behandlingen med blod og blodprodukter.

Det er en af mine "hjertesager" at videreføre princippet om frivillig og ubetalt bloddonation i Danmark.

Det udelukker på den anden side ikke, at der på andre punkter kan være behov for justeringer. Vi ved jo alle sammen, at det kan være sundt at vurdere, om der er nogle af de ting, som vi "plejer at gøre", der kan gøres på en bedre og mere tidssvarende måde.

Jeg er sikker på, at der også på blodområdet findes sådanne eksempler. Ét eksempel kan være den måde, som vi har indrettet forsyningen med blodprodukter. Ét andet kan være organiseringen af blodbankvirksomheden. Jeg kan allerede nu sige, at jeg i den kommende tid - blandt andet i dialog med Bloddonorerne i Danmark - vil se nærmere på disse områder.

Som tidligere oplyst i Donor Nyt pågår der i EU-regi forhandlinger om et særligt regelsæt til sikring af blodkvalitet mv. Det foreliggende udkast til regelsæt er udtryk for et kompromis mellem mange lande, og der er derfor ting, som man kunne have ønsket sig anderledes. Grundlæggende er der imidlertid tale om et godt initiativ, som vi også i Danmark bør hilse velkomment.

Jeg lægger i den forbindelse vægt på, at reglerne intet betyder for den danske ordning med frivillig og ubetalt donation. Faktisk har et flertal af landene tilkendegivet stærk støtte til disse principper.

Jeg er sikker på, at vi i Danmark har et af verdens bedste bloddonorkorps. Dette skal vi fastholde. Samtidigt er der behov for tidssvarende justeringer af nogle af systemerne på blodområdet. Her bør vi ændre. Jeg ser frem til et godt samarbejde med bloddonorerne om begge disse målsætninger.

Lars Løkke Rasmussen
Indenrigs- og Sundhedsminister

Foto: Scanpix Nordfoto

Blå blodtransfusion

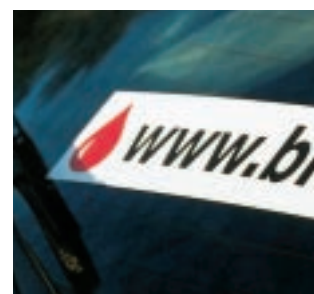
Kort før sin 101 års fødselsdag i august sidste år blev den engelske Dronningemoder indlagt på det private King Edward VII Hospital i det centrale London. Det britiske hof oplyste, at hun led af blodmangel. Det britiske kongehus' mest populære skikkelse kom dog hurtigt ud fra hospitalet, efter hun havde fået mindst én blodtransfusion. Få dage efter fejrede hun sin 101 års fødselsdag med den traditionsrige gåtur i haven foran sit hjem, Clarence House.

Elisabeth er mor til den nuværende dronning Elisabeth og er selv tidligere dronning af England med den officielle titel "The Queen Mother". Blandt Englands i forvejen kongetro befolkning er hun snarere et mytisk fænomen end en tilnærmelig person. Myten er ikke blevet mindre af, at hun er blevet over 100 år gammel - altså bl.a. takket være (blå?) blodtransfusioner.

Gratis streamere

Bloddonorerne har fået lavet "streamere" til at sætte i bagruden eller på kofangeren af bilen, så man kan signalere til medtrafikanterne, at man er donor. Sidder man i kø, kan man således give den, der kører bagved, noget at tænke over imens. Det er jo ofte folk, der kommer til skade i trafikken, der får brug for blod.

Alle donorer er velkomne til at ringe til landskontoret og bestille en gratis streamer. Vi håber til gengæld, at folk vil bruge dem til at sætte på deres biler eller andre ligeså opsigtsvækkende steder. Man kan maksimalt bestille fem stykker. Ring på telefon 7013 7014 eller send en mail med din postadresse til donor-nyt@bloddonor.dk

Ny plakat om blodtyper

Illustration: Annette Carlsen

Foto: Thomas Oldrup

Annette Carlsens flotte tegning, der viser den arvelige fordeling af ABO-blodtyper, har vi netop fået trykt som plakat. Den kan bestilles på landskontoret på samme måde som streameren www.bloddonor.dk.

Hyggeaften og håndmadder i Klaksvig

Følg Donor Nyts udsendte, der var inviteret til at holde et lille foredrag for donorerne i Færøernes næststørste by, Klaksvig. En reportage fra en "hugnakvöld".

I små farmor-skåle står farverigt indpakkede bolsjer på bordene, og under madfilm gemmer der sig håndmadder af den klassiske slags. Udenfor er det allerede blevet mørkt. Det er en skam, for udsigten er fantastisk. Op ad de stejle fjeldsider, der omgiver en dyb kantet fjord, er der strøet huse med farver, der ligner M&Ms. Det er koldt og mørkt udenfor, men indenfor i hospitalets kantine er der varmt og hyggeligt.

En høj tæt mand med fuldskæg klinker på en kaffekop og rejser sig. Med en dyb røst på et fremmed sprog byder han velkommen.

Vi er til *"hugnakvöld fyri blóddonorar í kantinuni á Klaksvíkar Sjúkrahúsi"* - hyggeaften i Klaksvigs Donorkorps en kold novemberaften.

Foredrag på færøsk

Talen dæmpes og kaffen - eller "kaffi", som alle drikker sort, konstant og alle vegne - rækkes fra hånd til hånd i hospitalstermokander. Imens præsenterer manden nogle gæster i aften, og på det mærkeligt bølgende sprog aflægger han noget, der formentlig er en slags årsberetning. De fremmødte sidder velopdraget og opmærksomt lyttende med faste blikke og spidsede ører. Der er kommet mange, cirka 70. Så mange, at der må hentes ekstra stole ind fra sygehusets kapel!

Også mens en velklædt herre fra et forsikringselskab rejser sig og fortæller om den forsikring af alle donorer, der netop er trådt i kraft, lytter donorerne opmærksomt. Der er lidt skramlen med kaffekopper, og en termokande hist og her udsender pivelyde, men ellers er der stille. Da madfilmen bliver løftet af håndmadderne, stiger lydniveauet lidt. Efter hans overhead-præsentation er der også tid til et par spørgsmål.

Derefter overrækker den venlige og respekterede leder af blodbanken, Karin, som også sidder i korpsets lille bestyrelse, sølvemblemer til seks 25-gangs donorer. Hver overrækkelse ledsages af et bifald. Også den smilende administrerende overlæge fra Klaksvig Sygehus takker alle donorerne. Som bonus refererer han en finsk undersøgelse, der viser, at bloddonorer har lavere risiko for blodpropper og hjerte-karsygdomme.

It's showtime!

Så er det blevet tid til Donor Nyts udsendte, der er blevet opfordret til at holde et lille indlæg om Bloddonorerne i Danmark. Det går udmærket. Lytterne er velopdragne, tavse og tilsyneladende interesserede, og for første gang under foredragene spiser de ikke af madderne, men nipper kun lidt til kaffen. De er så høflige, at de ikke engang griner af hans vittigheder - måske forståeligt. Så han holder sig til sine notater. Da han slutter af, er der ingen spørgsmål, men til gengæld et uforholdsmæssigt langt bifald.

Til slut kommer der nogle små spontane indlæg om dit og dat - på færøsk. Da hele arrangementet afsluttes, er der en lang og oprigtig klapsalve, før donorerne tøffer af sted i den knaldsorte færøske nat. I de mørke måneder i en lille by er det rart at have noget at samles om. Mens man hjælper hinanden på med jakkerne, er der lavmælte smil, og alle lyder tilfredse med korpsets hyggeaften og håndmadder.

Tekst og fotos af Thomas Oldrup

Færøernes tre donorkorps

Klaksvik

"Klakksvíkar blóddonorlid"
Oprettet den 3. december 1957
Ca. 365 tapninger årligt
Ca. 300 donorer

Den første tapning på Klaksvig sygehus fandt sted i december 1948. Først ni år efter startede den respekterede læge Waagstein, der kom tilrejsende fra Jakobshavn, et donorkorps i Klaksvig. Han blev i Klaksvig i tyve år og blev meget afholdt, og korpset var meget velfungerende. Da han flyttede til Danmark (hvor han døde forrige år), smuldrede korpset, og antallet af donorer faldt.

Efter at have ligget i dvale i en snes år blev korpset startet op igen for fire år siden af to frivillige donorer, Christian Jørgensen og Olavur Samson, samt en bioanalytiker fra Blodbanken, Karin Jacobsen. Den tre mand store bestyrelse mødes én gang om måneden til en kop kaffe på sygehuset og drøfter korpsets udfordringer. I løbet af de sidste fire år er halvdelen af donorkorpset blevet fornyet. Af de 300 donorer, der er tilknyttet, er mange fiskere og omrejsende håndværkere, hvilket gør det svært at bruge dem regelmæssigt og få fat på dem. Det har mobiltelefoner hjulpet på.

Fra årsskiftet blev det til en "rigtig" bestyrelse med en læge og en revisor repræsenteret. Det var også først fra årsskiftet, at Blodbanken gik fra at have et donorkartotek på papark til edb.

I 2007 skal korpset holde en "rigtig fest" - da fylder de 50 år. "Der er også mange, der holder sølvbryllup, selvom de har været separeret i mange år!" griner Olavur Samson.

Tórshavn

"Felagid Blóðgevi"
Oprettet den 23. maj 2001
Ca. 1.440 tapninger årligt
Ca. 1.058 donorer

Korpset i den største by på Færøerne er ikke engang et år gammelt. Men det har vakt megen opmærksomhed blandt donorerne, da det startede på Den Internationale Bloddonordag sidste år. 100 mennesker mødte op, da korpset holdt sit stiftende møde i Tórshavn - og det var på trods af en vigtig fodboldkamp samme dag! Ni stillede op til de fem pladser i bestyrelsen.

Den 25. april er det "flagdag". Dagen markeres bl.a. med et stort motionsløb i Tórshavn, hvor korpset regner med at være med.

Suderoy

Intet korps endnu
Første møde afholdt i januar, og korpset oprettes forhåbentlig den 23. maj 2002
Ca. 250 tapninger årligt
Ca. 198 tilknyttede donorer

Et donorkorps ved Færøernes tredje sygehus og blodbank er også på vej. Et samarbejde med de andre blodbanker og donorkorps er i gang, skønt et egentlig donorkorps ikke er sat sammen endnu. Målet er, at det nye korps kan holde sit stiftende møde på Den Internationale Bloddonordag, den 23. maj 2002.

Sygehuset har 30 sengepladser, og blodbanken/laboratoriet har 4½ bioanalytikere ansat. Laboratoriet varetager en blanding af klinisk biokemi, blodbanksvirksomhed og bakteriologi.

"Vi har tænkt os at lave et donorkorps og indkaldte til møde i januar," fortæller Randi Strøm fra laboratoriet. Der bor 5.040 mennesker på Suderoy. Der er færgeforbindelse til Tórshavn to gange om dagen og helikopterforbindelse to gange om ugen.

Fælles

Nogen fælles, færøsk organisation er ikke på tegnebrættet, men både blodbankerne og korpserne samarbejder indbyrdes. Blodbankerne bl.a. ved at udveksle blod. Korpserne samarbejder f.eks. om at finde et fælles maleri eller lignende, som kan gives som afskedsgave til donorer, der må stoppe af den ene eller den anden grund. Korpset i Klaksvig har desuden spillet en aktiv rolle med at hjælpe de to andre korps på benene.

I løbet af 2001 har korpset i Klaksvig fået lavet en forsikring, der dækker alle donorer på Færøerne.

Med hjælp fra sundhedsministeren har man forhandlet sig frem til et gebyr på 30 kr. pr. donor, som tilfalder korpserne, hvilket letter arbejdet meget.

Smitte?

Hejsa. Jeg kunne godt tænke mig at blive bloddonor, men der er en ting, der afskrækker mig: Kan man blive smittet med noget - f.eks. AIDS - når man giver blod?

Hilsen Claus

Kære Claus

Nej, i Danmark kan man ikke blive smittet, når man giver blod. Man bliver tappet med éngangsnåle til éngangsposer. Dit blod kommer overhovedet ikke i kontakt med andres blod. Så enkelt er det.

Hilsen Thomas Oldrup
Bloddonorerne i Danmark

Hopla!

Jeg får det altid mærkbart bedre efter at have givet blod. Jeg synes, at jeg har mere energi og er i bedre humør. Andre, jeg kender, beskriver også, at det samme sker i dagene efter, at de er blevet tappet. Har I nogen forklaring på det?

Hilsen
Eli

Hej Eli

Der er mange donorer, der oplever det samme velvære efter en tapning, som du beskriver.

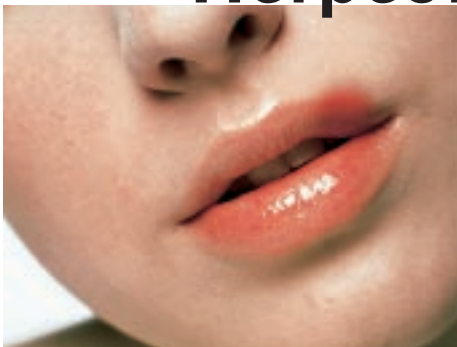
Ved en tapning af blod erstattes blodtabet akut med vand fra vævene. Fysisk mekanisk sker der derfor det ved en tapning, at blodet i blodbanen bliver mere tyndtflydende, fordi blod med celler og æggehvidestof erstattes med vand. Det arbejde, hjertet skal præstere for at pumpe det fortyndede blod rundt i

blodbanen, bliver derfor mindre, end det var før tapningen. Dette mindre arbejde vil føles som en lettelse.

Årsagen til, at man har det bedre efter en tapning, kan dog også skyldes et psykologisk fænomen. Man har det godt med det, man lige har gjort for at hjælpe et andet menneske, der er i nød.

Med venlig hilsen
Jan Jørgensen
Overlæge
Blodbanken, Skejby Sygehus

Herpes?

*Hej,
Jeg fik et spørgsmål fra en kollega, om man kan blive bloddonor, hvis man lider af herpes? Hvis man får piller for dette (Zovir og Zelitrex), kan man så give blod alligevel?*

På forhånd tak for svaret!

Mvh. I.

Kære I.
Spørgsmålet om herpes kommer op med jævne mellemrum, så det er på tide at tage det op i Donor Nyt. Og det gode budskab er, at man **godt** kan være bloddonor, selvom man har herpes. Det smitter ikke gennem blodet.

Der er ikke noget i vejen for at give blod, selvom man har eller har haft herpes genitalis (herpes på kønsorganerne) eller herpes labialis (forkølelsessår).

Med hensyn til medicinen kan der dog være karantæne. Der er 4 ugers karantæne efter sidste dosis af begge de nævnte præparater, hvis de indtages som tabletter. Nævn det derfor altid i blodbanken.

Med venlig hilsen
Jan Jørgensen
Overlæge
Blodbanken, Skejby Sygehus

Samarbejde med virksomheder

Der er mange måder at hjælpe på som firmarepræsentant. Det kan være lige fra at sætte et par plakater op i kantinen til at arrangere, at Den Mobile Blodbank kommer på besøg.

Mange større og mindre firmaer har et fint samarbejde med den lokale blodbank. Samarbejdet kan være af meget forskellig art. Nogle steder består firmaordningen i, at der findes en kontaktperson, der sørger for at sende et vist antal donorer af sted til tapning, når vedkommende får besked fra blodbanken. Hvert år tapper Den Mobile Blodbank ca. 23.000 portioner blod bl.a. på virksomheder med mange ansatte - især i det Storkøbenhavnske område.

Alle disse aktiviteter sker efter aftale med og stor sympati fra virksomhedernes ledelse.

Velvilje fra firmaerne

- Det er vores erfaring, at der er stigende velvilje i firmaerne for donorsagen. Det er jo med til at give firmaet et godt image, og så er det godt for det etiske regnskab,

siger Kristian Broberg, formand for korpset i Viborg. I Viborg har man gjort en særlig indsats for at få kontakt med firmaer i lokalområdet, hvor der ligger store arbejdspladser som Grundfos og flyvestation Karup.

- Firmaerne udpeger en kontaktperson, og denne person får lov til at bruge "firmatid" til administration af donorerne. Vedkommende skal føre firmakartotek, advisere donorer om tapning og organisere transport. Firmaerne kræver en effektiv styring af forløbet fra advisering af donor, samlet transport, tapning og samlet hjemtransport, således at tidsforbruget minimeres mest muligt. Det skal tilføjes, at firmaerne giver tjenestefri til tapning, fortæller Kristian Broberg.

Engagerede donorer kan selv starte firmaordninger op på deres arbejdsplads i det omfang, man har temperament eller fantasi. Man kan snakke med sine kollegaer om donorsagen og kontakte det lokale korps eller Blod-donorerne i Danmark på 7013 7014, hvis man har lidt krudt tilovers eller en god idé til et samarbejde.

Hotelkæde laver kampagne

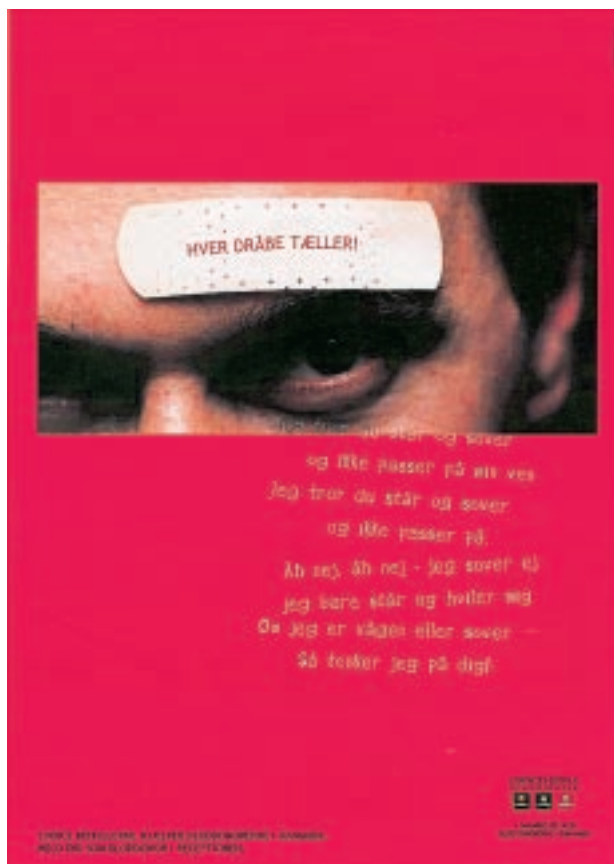
Et flot eksempel på en virksomhed, der tog et initiativ for at skaffe nye donorer blandt ansatte og kunder, er hotelkæden Choice, der for nyligt lavede deres egen skandinaviske kampagne i samarbejde med Bloddonorerne.

Hotelkæden Choice arrangerede for nyligt en stor hvervekampagne på deres hoteller i Danmark, Norge og Sverige. Kampagnen varede en uge fra FN-dagen den 24. oktober og hed "Hver dråbe tæller". Materialet var rettet både mod de ansatte på hotellerne og mod hotelgæsterne, som blev opfordret til at melde sig som donorer.

Kampagnematerialet var udviklet specifikt til formålet og bestod bl.a. af en holder til hvervekort på receptionsdisken og en plakat til at hænge op på trafikerede steder i hotellet, f.eks. elevatorer. Hvervekortene lå også på hotelværelserne til gæsternes brug og blev uddelt til personalet.

De udfyldte hvervekort afleverede gæsterne og personalet i en lukket postkasse i receptionen. Under hensyntagen til anonymitet sendte receptionen kortene til Bloddonorernes landskontor, der stod for den geografiske fordeling og videresendte tilmeldingerne til de lokale bloddonorkorps. Blodgivning skal ske frivilligt og uden nogen form for pres.

På den uge hvor kampagnen kørte i de tre nordiske lande skaffede det flere hundrede nye donorer.

Hotelkæden Choice's kampagne bestod af specielt udarbejdet materiale, f.eks. denne plakat til at hænge op på trafikerede steder på hotellerne. Markedsafdelingen for Choice Hotels i Oslo og det norske reklamebureau Siste Skrik stod for materialets udformning.

Hvad er aferese?

Normalt, når man bliver tappet, giver man fuldblod. Der findes også en anden måde at blive tappet på. Her tappes blodet som normalt, men centrifugeres så med det samme. De delelementer, som blodbanken har brug for, tages ud, og resten af blodet sendes så tilbage i kroppen med det samme. Dette kaldes en aferese.

Udover at tappe fuldblod, hvor donor giver en halv liter blod, kan blodbanken også tappe på en anden måde. Man kan simpelthen gå ind og tage delelementer af blodet og så sende resten af blodet tilbage til donors krop med det samme. Dette kaldes en **aferese** (ordet stammer fra græsk og betyder at tage væk eller hente bort). Ved disse afereser kan man f.eks. gå ind og nøjes med at "hente" blodpladerne eller plasmaet ud af blodet.

Hvad er en blodcelleseparator?

Selve aferesen foregår ved hjælp af en maskine, der kaldes en blodcelleseparator. Den kan centrifugere blodet med det samme og returnere de delelementer, der ikke er brug for. Under tapningen får donor sterile plastislanger med en kanyle ind i armen som ved en almindelig tapning.

Ved nogle maskiner tilsluttes donor med begge arme, mens andre maskiner kun kræver forbindelse med den ene arm. Maskinen opsamler f.eks. blodpladerne og sender resten, dvs. blodlegemer og plasma, tilbage til donor. Ved stik i begge arme foregår tapning og tilbageførsel samtidigt.

Ved stik i én arm, skiftes der mellem tapning og tilbageførsel. Mængden af tappet blod og tilbageførsel overvåges hele tiden maskinelt, så der er en balance mellem tappet og tilbageført blod. Skulle det ske, at der bliver tappet for meget, nedsættes hastigheden automatisk, eller maskinen stopper helt.

Hvordan foregår tapning af blodplader?

En aferese, hvor man kun udtager blodplader, tager ca. 1 time. Blodpladerne (der også kaldes trombocytter) er gendannede efter få dage, og er det nødvendigt, kan aferesen derfor gentages nogle dage efter. Dette gøres dog kun i specielle tilfælde, hvor der kun findes få egnede donorer til en given patient. Da de røde blodlegemer returneres, får donoren ikke blodmangel, selvom tapning gentages, inden der er gået tre måneder.

Den mængde blodplader, der fremkommer ved en aferese, svarer til 6-10 "almindelige" tapninger. Det er den mængde blodplader, man som regel skal bruge til at behandle en patient med blødningsforstyrrelser.

Hvordan foregår tapning af plasma?

En aferese, hvor man kun udtager plasma, foregår omtrent som en tapning af blodplader. Dog tager den lidt kortere tid, ca. 40 minutter. Da proteinen i plasmaen gendannes i løbet af en uge, og de røde blodlegemer gives tilbage, kan plasmaferese gentages hver 14. dag.

Citronsyre, ulemper og frivillighed

For at forhindre at blodet størkner, tilsættes det tappede blod citronsyre. Det er et biologisk stof, der forekommer naturligt i vores krop og derfor nedbrydes hurtigt. Hvis tappehastigheden er høj, og der tilbageføres meget plasma med citronsyre, kan der komme en høj koncentration i blodet. Det mærker donor som en prikken i fingre, tæer og læber. I så fald skal donor gøre opmærksom på dette, så hastigheden kan sænkes, og generne vil så hurtigt forsvinde. Eventuelt gives en kalktablet eller et glas mælk, som neutraliserer citronsyren.

Ligesom ved almindelige tapninger er det fuldstændig frivilligt, om man ønsker at deltage i en aferese. Man vil blive spurgt personligt, om man vil være aferesedonor. Ofte er det donorer med særlige blodpladetyper, der bliver bedt om at blive aferesedonorer, men i princippet kan alle bruges. Inden man lægger sig til rette på briksen, vil man naturligvis få en grundig information.

Af Thomas Oldrup
Kilde: De Transfusionsmedicinske Standarder

Man ligger jo godt

- Jeg har tydelige, taknemmelige årer. Det er sådan så sygeplejerskerne slikker sig om munden, når de ser dem! Det fortæller den 54-årige elektronikmekaniker Ole Jensen fra Egå.

På billedet overfor er han ved at få foretaget en aferese på Skejby Sygehus udenfor Århus. Det er kun anden gang, han bliver tappet på denne måde, men han er blevet tappet på "ordinær facon" 59 gange.

Ole Jensen har været donor, siden han i 1971 blev lokket af sine kollegaer på Århus Kommune Værker til at gå med i blodbanken. Siden da har han fået sin kone til at

melde sig, men det kniber med hans 19-årige søn, der "ikke er så meget for nåle" - men Ole Jensen har dog ikke givet op endnu.

- Jeg synes ikke, at en aferese er meget anderledes end en normal tapning, fortsætter Ole Jensen. - Det tog godt en times tid, men man ligger jo godt i de stole, og jeg lå og læste og blev budt chokolade, kaffe og mælk. Tiden kan godt falde lidt lang, mens man sidder i aferese-stolen. I USA har et firma udviklet specielle stole til afereser, hvor man - mens man bliver tappet - f.eks. kan surfe på Internettet.

Mængder og aferesetyper (2000, cirkatal)

Der foretages p.t. afereser på Skejby Sygehus i Århus, Rigshospitalet i København, Odense Universitets Hospital, Aalborg Sygehus og Holstebro Sygehus. Årligt foretages godt 2.000 afereser i Danmark, hvilket svarer til en halv procent af samtlige tapninger.

Blodbank	Tapninger pr. år	Heraf afereser	Aferesetyper
Skejby Sygehus	32.000	250	Mest blodplader
Aalborg Sygehus	20.000	1.400	Kun plasma
Odense Univ. Hospital	21.000	100	Mest blodplader
Rigshospitalet	25.000	350	Kun blodplader
Holstebro Sygehus	6.000	182	Kun plasma

8b's klassebillede. Lærer og donor Kai Bayer står yderst til højre.

Lærer Kai Bayer fra Grindsted tog sin 8. klasse med i blodbanken for at overvære en tapning.

- En stor del af eleverne var ikke vilde med den store nål, så der bliver nok ikke umiddelbart den store gruppe af nye donorer ud af eleverne fra 8b. Det fortæller lærer Kai Bayer fra Søndre Skole i Grindsted, der tog sin 8. klasse med i blodbanken for at overvære en tapning. - Jeg synes, at det var fint at have dem med.

Det var Marie Lorenz og Vibeke Petersen fra Blodbanken på Grindsted Sygehus, der havde koordineret besøget. De fortæller:

- 8. klassen var der på en ikke-tappedag, således at der var fred og ro til at informere. De var en 17-18 stykker, højrøstede og meget interesserede. Nogle mere end andre, som det også fremgår af, hvad de skrev!

8b i blodbanken

Det var sjovt at se vores lærer blive tappet for 1/2 liter blod. Vi kiggede alle sammen spændt, da han fik nålen ind i armen, og jeg syntes, det var interessant. Det er heller ikke helt utænkeligt, at jeg selv engang bliver bloddonor, for det kunne jo være mig selv, der lå og manglede blod! (Ebbe)

Det er fint, at man kan blive bloddonor. Blodet kan jo hjælpe andre mennesker, der mangler det. Min mor er også donor. Hun har givet blod 37 gange, men jeg ved ikke helt, om jeg selv engang vil være donor! (Peter)

Jeg synes, det var fint, at det var vores tysklærer, der skulle tappes for blod (he, he!). Da vi kom ind i blodbanken, var der en sygeplejerske, der bød os velkommen. Hun fortalte en masse om, hvad der skulle ske med blodet. Hun advarede os og fortalte, at nu kom der både nål og blod frem, og så stak hun en kæmpenål i Kai, vores lærer. Bagefter fik vi chokolade og kom os over chokket. (Lisbeth)

Da han var færdig, måtte de, der turde, røre ved posen med blod. Jeg var den eneste, der turde, og jeg kunne mærke, at posen var helt varm. Jeg synes, det er en god ide at blive tappet for blod for at hjælpe andre, og det vil jeg også være med til en dag. (Mille)

Jeg synes, at det er en god ide at blive bloddonor, men jeg ved ikke, om jeg selv ville gøre det, når det kommer til stykket, for jeg er meget bange for nåle, og jeg synes, at det godtnok var en kæmpenål, de brugte til at tappe blodet med. Men det sted, de tappede blodet, altså i blodbanken, var faktisk meget hyggeligt. Jeg har altid troet, at det ville være et lidt "skummelt" sted, men der var såmænd både sodavand og chokolade, og en sofa til at sidde og vente i. Sygeplejersken var også meget flink og god til at forklare, hvad der skete. Det var rigtigt spændende at se, hvordan det fungerede "i virkeligheden"! (Randi)

Susanne Knudsen er i dag 28 år og er for et år siden flyttet til København. Hun er rask i dag, bl.a. så rask at hun går til boksning!

Susanne var 15-16 år, da hun skulle have fjernet sine mandler. Da de blev fjernet, viste de sig at være ti gange så store som normale mandler!

Jeg var ved at tage billetten

28-årige Susanne Knudsen besluttede, allerede da hun var teenager, at hun ville være bloddonor, når hun fyldte 18. Hun besluttede dette efter en dramatisk hændelse, hvor hun troede, at hun "skulle tage billetten".

- Det startede med, at jeg i en lang periode havde halsbetændelse igen og igen. Min læge foreslog, at jeg fik fjernet mandlerne ambulant. Da de blev fjernet, viste det sig, at de var ti gange så store som normalt. Almindelige mandler vejer 7 gram - mine var på størrelse med en lille kartoffel og vejede 70 gram!

Det fortæller Susanne Knudsen, der dengang var 15-16 år. Hun fortsætter:

- Efter operationen bliver jeg sendt hjem, og jeg har det skidt. Jeg har meget kvalme, men får at vide at jeg ikke må kaste op, for så vil såret i halsen springe op. Jeg går hele dagen med rigtig meget kvalme. Jeg klarer det helt til kl. 10 om aftenen, så begynder jeg at brække mig. Det får selvfølgelig såret til at springe op, og jeg kaster en masse blod op, først gammelt blod fra operationen og til sidst sådan noget frisk skummende, lyserødt noget. Til sidst besvimer jeg.

- Min mor og far får fat på en ambulance, og jeg bliver kørt til sygehuset, hvor de ikke kan stoppe blødningen, før de næste morgen opererer mig igen.

Fuldstændig mast

- Efter det er jeg fuldstændigt "mast" efter to operationer på 48 timer. I flere dage er jeg meget træt og apatisk, slet ikke som jeg plejer. Jeg ligner noget, der er løgn - helt farveløs og med hvide læber. Jeg kan ikke engang løfte et plasticbæger med vand, husker Susanne Knudsen.

- I tre dage har jeg det sådan, indtil sygeplejerskerne spørger min mor, om jeg plejer at være sådan. Hun siger, at jeg normalt er meget frisk, og at det slet ikke ligner mig. Hun arbejder selv som lægesekretær på klinisk-kemisk afdeling, og til sidst tager hun sin kittel på, hæver stemmen og får dem til at måle min blodprocent. Den viser sig at være på 3,7!

- Så får jeg blod med det samme! Jeg er ved fuld bevidsthed imens og kan mærke hver en dråbe. Det føles helt fantastisk, som energi og kraft der kommer tilbage til mig. Jeg har troet, at jeg skulle tage billetten, men efter at have fået fire portioner liver jeg helt op. Det føles faktisk som ...ja, liv.

I dag bloddonor og informatør

- Jeg besluttede mig dengang for, at når jeg blev gammel nok, ville jeg selv give blod. Nu ved jeg jo hvilket størrelsesforhold, det drejer sig om. Jeg fandt ud af, at det er vigtigt at hjælpe.

- Nu føler jeg, at jeg gør gengæld, og det føles godt, slutter hun: - Som et must.

I dag er Susanne Knudsen 28 år. For et år siden flyttede hun fra Odense til København, hvor hun i dag arbejder inden for psykiatrien. Det, der fylder mest i hendes fritid, er hendes uddannelse som individuel-, par- og familierapeut. Hun studerer på Psykoterapeutisk Institut i Skindergade, hvilket hun er meget glad for. Desuden går hun til boksning og danser mavedans.

Udover at hun selv er bloddonor, har hun også meldt sig blandt de unge frivillige, har deltaget i flere konferencer og er en af de nye informatører, der tager ud på skoler og andre steder for at fortælle om det at være bloddonor (se side 14).

Hvad var det?

Dorthe Frost Brandstrup med sin fasters plaketter, som hun nu har foræret til Bloddonorerne i Danmark, der påtænker at lave et lille museum.

I sidste nummer af Donor Nyt spurgte vi, hvad den viste bronzepalquette blev brugt til. Mange hundrede deltog i konkurrencen, men ikke mange svarede rigtigt. Spørgsmålet lader til at have været sværere end umiddelbart antaget, så der er behov for en forklaring!

Nogle foreslog, at plaketten blev brugt som bogmærke, eller at den tunge bronzepalquette skulle sys på spejderuniformer. Mange mente, at plaketten blev givet, når man havde givet 100 portioner blod, eller hvis man havde reddet en persons liv.

Det rigtige svar er, at **man fik bronzepalquette for at have givet blod 10 gange**. I 1942 blev bronzepalquette suppleret med en palquette af sølv, som blev givet til alle donorer, der havde givet blod 20 gange. Palquetterne fungerede indtil 1960, hvor de blev erstattet af de emblemer, der endnu findes af bronze, sølv og guld, og som i dag gives efter henholdsvis 10, 25 og 50 tapninger.

Konkurrencens 20 vindere har fået en bloddonor-rygsæk tilsendt, og deres navne kan ses på www.bloddonor.dk.

Den glade giver

En af dem, der svarede rigtigt på spørgsmålet, er Dorthe Frost Brandstrup fra Hadsten, som har fundet både en bronze- og sølv-palquette i gemmerne efter sin faste, der døde for fire år siden.

- Min faste har altid været glad og taknemmelig over at kunne hjælpe andre mennesker. Hun var udrykningsdonor og har fortalt mig, at hun flere gange blev afhentet i ambulance og kørt til et af de Københavnske hospitaler under fuld udrykning for at afgive blod. Ved en enkelt lejlighed havde hun dristet sig til at stille spørgsmålet, om hendes blod havde gjort nytte. Svaret hun fik, var at hendes blod havde bekommen en lille pige vel. Og sikke et svar. Man må blive uendelig glad, hvilket hun selvfølgelig også blev.

Dorthe har i øvrigt taget tråden op efter sin faste og har selv lige meldt sig som donor og blev i december tappet første "rigtige" gang. Ikke nok med det: Hun har også foræret sin fasters bronze- og sølv-palquette til Bloddonorerne i Danmarks landskontor, der vil lave et lille museum, som palquetterne vil komme til at indgå i.

Foto: Claus Haagensen

De første bronzepalquetter

Den 17. april 1937 var der fest i det unge donorkorps, der på det tidspunkt endnu mest var befolket af voksne herrespejdere. Korpsset var under fem år gammelt, alligevel var de første donorer blevet tappet 10 gange. Bestyrelsen havde på sine seneste møder drøftet frem og tilbage, hvordan det skulle markeres. Korpssets stifter og leder, spejder og landsretssagfører Tage Carstensen, havde talt for, at man fremstillede nogle "Erindrings-Plaquettes" til donorerne, og havde selv haft besværet med at få nogle prøvefremstillet og godkendt af den strenge bestyrelse. Det var lykkedes at få en københavnsk guldsmed, Fritz Heimbürger, til at fremstille dem for fire kroner stykket, og de "skulde prydes med en Æsculap-Stav i Relief og Korpssets Navn." På bagsiden var modtagerens navn indgraveret.

På mødet denne aprilaften mødte 300 donorer op til pølser og øl (sidstnævnte sponsoreret af Tuborg) i KFUM's festsal i Rosenborggade. Der blev sunget et par sange, en overlæge holdt lysbilledforedrag, og på Tage Carstensens vegne uddelte et bestyrelsesmedlem de første seks bronzepalquetter til donorer, der havde givet blod ti gange. Den første var pudsig nok til Tage Carstensen selv!

Af Thomas Oldrup

Hvem tilmeldte sig i 2001?

43% af de, der tilmelder sig centralt som donorer, er under 25. Det viser en optælling af tilmeldinger for år 2001. Hver tredje tilmelding kommer via www.bloddonor.dk

En optælling af de tilmeldinger, der i løbet af 2001 gik over bordet på landskontoret hos Bloddonorerne i Danmark, viser, at 43% af de indmeldte var mellem 18 og 25 år gamle. På landskontoret samles de tilmeldinger, der f.eks. kommer ind via ufrankerede kuponer, e-mails og hjemmesiden, før de sendes videre til de lokale korps.

I 2001 modtog landskontoret 4.618 tilmeldinger. Størst stigning var der i den gruppe, der meldte sig via hjemmesiden www.bloddonor.dk, idet 29% af alle tilmeldinger kom ind på denne måde. Antallet af "elektroniske" tilmeldinger er tre gange så stort som året før og kommer især i perioden umiddelbart efter Donor Nyts udsendelse.

38% af tilmeldingerne stammer fra de kuponer, der er bag på hver udgave af Donor Nyt. Det ses også ud fra optællingen, at Donor Nyt har en lang "levetid", for enkelte af årets tilmeldinger stammer fra udgaver fra 1999!

30% af dem, der anførte deres stilling, var studerende.

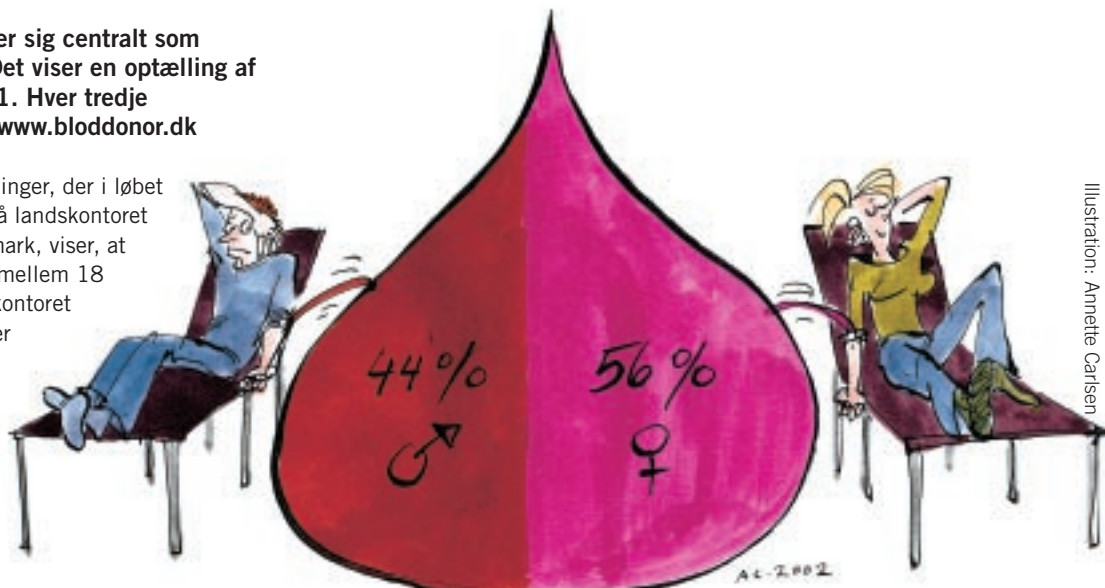
Stabil kønsfordeling

Bemærkelsesværdigt er det også, at kønsfordelingen er utrolig stabil. Også i år 2001 var 44% af de tilmeldte mænd og 56% kvinder. Sådant har procentfordelingen set ud de sidste tre år, hvor optællingen har fundet sted. Det er også en udbredt opfattelse i blodbankerne, at det er de unge mænd, der er "kyllinger", når det drejer sig om nåleskræk.

Det er dog landskontorets indtryk, at blandt dem, der ER donorer, ser kønsfordelingen anderledes ud. Her er mændene lidt i overtal, bl.a. fordi mange kvinder holder pause i forbindelse med graviditet og amning og ikke altid kommer tilbage igen.

Brug for 30.000 nye hvert år

- Som tommelfingerregel falder 30.000 donorer fra hvert år på grund af flytning, sygdom eller alder, og det er denne flok, der årligt skal erstattes. Efter udsendelsen af Donor Nyt med Post Danmark har vi kunnet opfange 10-12.000 flytninger, således at adresserne tilgår det nye korps.

Alle øvrige rekrutteringer sker lokalt - direkte til korpsnet eller i blodbanken, forklarer daglig leder Niels Mikkelsen.

www.bloddonor.dk

Sidste år meldte 1.300 danskere sig som donorer via www.bloddonor.dk, men der er også mange andre muligheder på Bloddonorernes hjemmeside.

På hjemmesiden har man bl.a. mulighed for at finde svar på mange spørgsmål og selv stille et. Man kan læse nyheder om bloddonation og om organisationen, og der er mulighed for at få et gratis abonnement på vores Nyhedsbrev.

Endelig kan man finde links, adresser, telefonnumre, åbningstider, informationsmateriale og Donor Nyt. Og som sagt kan man også tilmelde sig direkte via hjemmesiden.

- Landskontorets personale sender så tilmeldingen videre til det lokale korps, man ønsker at være tilknyttet, og de tager kontakt til den kommende donator. Det valgte 1.342 at gøre sidste år, og i år - hvor vi har prioritet hjemmesiden ekstra højt og laver flere forbedringer - håber vi på endnu flere besøgende, afslutter marketingkoordinator Malou Rode. - Alle er velkomne på www.bloddonor.dk

Af Thomas Oldrup

Unge informatører

Den 3. november afholdt Bloddonorerne det første og vellykkede kursus for unge informatører på Skejby Sygehus. Tanken er, at de unge donorer skal være ambassadører for bloddonorsagen og tage ud på uddannelsesinstitutioner og festivaler for at fortælle og rekruttere. Skønt informatørerne mest kommer fra de større byer, er de mobile og kan dække hele landet.

Vi opfordrer alle korps, som har brug for nye unge donorer, til at gøre brug af vores unge informatører. De unge kan "bestilles" ved at kontakte Malou Rode på landskontoret (tlf. 7013 7014 eller malou@bloddonor.dk).

Malou kan også kontaktes, hvis man ønsker at være med i det nye informatørkorps. Der vil blive afholdt et nyt kursus i løbet af foråret, som kan samle op på de unges erfaringer og give blod på tanden før sommerens festivaler.

Foto: Thomas Oldrup

Illustration: Annette Carlsen

Donoranekdote: Lys i elevatoren

Da jeg i 1990 startede som bloddonor, kiggede sygeplejersken vurderende på min lille spinkle skikkelse og spurgte skeptisk: "Vejer du 50 kg?" Jeg nikkede ivrigt og svarede; "Ja, der er lys i elevatoren!" Det svar blev jeg nødt til at uddybe.

Sagen var den, at den lille elevator i min opgang var udstyret med en føler i gulvet, så lyset kun var tændt, når der stod nogen i elevatoren. Mit problem var, at føleren ikke kunne føle et tryk på under 50 kg., således at jeg i flere år havde valget mellem at bruge trappen eller at køre i elevator i mørke.

Efter at jeg gennem en længere periode havde kunnet frembringe lys i elevatoren, uden at have tunge indkøbsposer med ind, meldte jeg mig som bloddonor.

Forklaringen blev godtaget uden kontrolvejning!

Indsendt af
Britta Jensen, Århus

Handelshøjskolen

ÅRHUS: Bloddonorerne i Århus har igen lavet fremstød for at skaffe flere donorer til Århusområdet, bl.a. på Handelshøjskolen, hvilket efter to halve dage resulterede i 240 nye donorer. I fremstødet deltog et par stykker fra den frivillige bestyrelse samt en sygeplejerske. Også Universitetet og Ingeniørhøjskolen i Århus fik besøg, men de to steder blev det dog kun til et halvt hundrede tilmeldinger hvert sted. Herudover blev mange kort uddelt til interesserede unge, men hvor mange, der siden er kommet ind "på den konto", vides ikke.

- Vi gør det i erkendelse af, at der er for mange "voksne donorer", der drysser fra, og der er for få unge, der kommer til i den anden ende, fortæller Erik Pedersen fra Bloddonorerne i Århus.

- I Århusområdet har vi brug for 2.500 nye donorer hvert år. Århus er en uddannelsesby, og vi kunne forestille os mange andre steder at tage hen. Vi vil helt sikkert gentage succesen. F.eks. har vi de sidste år været på Skanderborg Festivalen, hvor vi hvert år er kommet tilbage med 5-600 nye tilmeldinger.

Foto: Erik Pedersen

På billedet ses Morten Haase og sygeplejerske Karen Schneider på besøg på Handelshøjskolen.

Udfordrende tatovering

For mange år siden var der ved Viborg Bloddonorcorps tilknyttet en donor ansat ved Flyvestation Karup. Der var altid rift om at tappe ham, og selve tapningen af ham var noget af en festforestilling.

Årsagen var en tatovering af en nøgen dame på højre arm. Kvindens mere intime legemsdel var placeret lige under albueledet over den store blodåre, mens overkroppen var tatoveret ind i overarmsmusklen. Det var ikke alene tatoveringen, der påkaldte sig opmærksomhed, men det forhold, at indstikket skulle ske netop i kvindens mest intime kropsdel, var årsag til mange kommentarer, som det nok er bedst at undlade her!

For at få mere gang i tapningen, blev donoren bedt om at pumpe med musklerne. Dette fik damens barm til at gynge i takt!

Hvad gør donorer ikke for at glæde tappepersonalet!

*Anekdoten fortalt af
Ketty Høeg til Kristian Broberg*

Foto: Morten Dzięciel

Donorer medvirkede i stor skovflåt-undersøgelse

721 bornholmske bloddonorer har medvirket i en undersøgelse, som skulle finde ud af skovflåters farlighed. Frygten for, at skovflåter med den frygtede TBE-virus skulle have fået større udbredelse på Bornholm, har vist sig ubegrundet.

For to år siden advarede Statens Serum Institut mod de små, sultne væsener, fordi det viste sig, at nogle af dem havde den nævnte virus, der kan føre til hjernehindebetændelse. Embedslægen Kåre Kristensen iværksatte en undersøgelse af de mange bornholmske donorer. Bornholms Radio oplyser, at undersøgelsen viste, at risikoen ikke er større end for 40 år siden.

Silketørklæder fra Charlotte Sparre

Charlotte Sparre blev kendt for sine unikke og farvestrålende silketørklæder. I dag er hun ligeså anerkendt som tøjdesigner. Charlotte Sparre har designet de smukke silketørklæder og slips til støtte for donorsagen. Som det fremgår af billedet, er de sorte med røde bloddråber på med et lille pink hjerte i.

Tørklæder og slips kan købes i blodbankerne under Hovedstadens Sygehusfællesskab (Frederiksberg, Bispebjerg, Hvidovre og Rigshospitalet) samt fra Bloddonorerne i Storkøbenhavn på Rathsacksvej, tlf. 7010 6111. Normalpris er 349 kroner, men de sælges for kun 175 kroner.

Donoranedoter søges

Har du en god historie fra blodbanken eller om at være donor, hører vi gerne fra dig. Send historien til: Donor Nyt, Vesterbrogade 191, 1800 Frederiksberg C (mærk kuverten „Donoranedote“) eller på e-mail til donor-nyt@bloddonor.dk. Du hører fra os, hvis vi bruger historien. Vi honorerer de bedste historier med en flot donortaske og offentliggør dem her i Donor Nyt.

Er du **sund og rask**,
mellem **18 og 60 år** og vejer du over
50 kilo, kan du blive bloddonor.
Brug denne kupon eller tilmeld dig på
www.bloddonor.dk

Sendes ufrankeret
Bloddonorerne
betaler porto'en

Bloddonorerne i Danmark

Vesterbrogade 191
+++ 6046 +++
1931 Frederiksberg C

Farvel - eller på gensyn?

Med dette nummer af Donor Nyt siger vi farvel til cirka en tredjedel af vores faste abonnenter. De tilhører de donorkorps, som ikke kan eller vil betale 2,50 kr. pr. donor pr. gang for at få bladet trykt og bragt ud med Post Danmark. Disse korps prioriterer deres knappe midler til andre formål - i hvert fald indtil videre. Normalt vil bladet dog kunne afhentes på det lokale tappested eller hentes på www.bloddonor.dk som tekst eller pdf-fil.

Vi vil fortsat udgive bladet fire gange om året, selvom de færreste donorer bliver tappet fire gange om året og derfor ikke kommer i blodbanken mellem hver udgivelse. Vi forventer derfor et fald i oplaget i de kommende kvartaler, og tilsvarende færre tilmeldinger af nye donorer fra kuponerne på bagsiden.

På redaktionen har vi dog valgt at glæde os over, at langt de fleste af korpsene gerne vil betale for bladets udsendelse. Nogle korps har fået deres tappegebyr øget efter aftale med amtet, og andre korps har omprioriteret midlerne, således at man f.eks. har udsat en donorfest, har valgt en billigere underholdning til donorfesterne eller har skåret i annoncering eller på kampagnematerialer.

Fra at være et fast informationsled mellem landsorganisationen og alle landets donorer er Donor Nyt nu blevet et tilbud, som donorkorpsene kan vælge til

eller fra. Sådan må det være i en bevægelse, hvor hvert donorkorps er en helt selvstændig organisation, og hvor amterne landet over fortsat tildeler ganske forskellige midler til det lokale donorarbejde.

Så hvis en bloddonor ikke modtager Donor Nyt omkring den 23. maj i år, skyldes det sandsynligvis, at det lokale korps har valgt bladet fra. I de dele af landet må vi derfor melde: "SELVHENTER" (af Donor Nyt på tappestedet) - og ellers håbe på, at donorerne får den nødvendige information på anden måde.

Illustration: Annette Carlsen

Af Niels Mikkelsen, ansv. redaktør

Giv blod!

DONORTILMELDING

DN 66/2002

Stilling/Navn _____

Gade _____

Postnr. _____ By _____

Personnr./Fødselsdato _____ Telefonnr. _____

Arbejdssted _____ Telefonnr./lokalnr. _____

Har du tidligere givet blod? Ja Nej Hvor _____

Evt. blodtype _____

Evt. bemærkninger _____

Ønsker at blive tappet i _____
(stednavn)

Dato _____ Underskrift _____

Donor Nyt nr. 66
33. årgang
Marts 2002

Udgivet af:
Bloddonorerne i Danmark
Vesterbrogade 191
1800 Frederiksberg C
Tlf.: 7013 7014
Fax: 7013 7010
E-mail: donor-nyt@bloddonor.dk
www.bloddonor.dk

Ansvarshavende redaktør:
Niels Mikkelsen

Redaktion:
Signe Borup
Kristian Broberg
Brith Lund Jørgensen
Thomas Oldrup
Malou Rode

Lægefaglige konsulenter:
Jan Jørgensen
Ellen Taaning

Design: Datagraf Auning as
Tryk: Graphx
Trykt på svanemærket papir

Forsidefoto: Scanpix

Eftertryk eller anden gengivelse af dette blad er velkomment, men med kildeangivelse.

Oplag: 240.000
ISSN nr.: 0902-2643
Næste udgivelse: Maj 2002